

تاریخ

شیراز / فارس

مریم شمالیان
عکس‌ها: رضا قادری

آرامگاه سعدی که در خیابان منتهی به بوستان قرار گرفته، یک مرکز فرهنگی و گردشگری و یکی از جاذبه‌ها و مقاصد اصلی گردشگری شیراز است که چشیدن طعم بستنی و فالوده سنتی در مجاورت این مجموعه نیز بخشی از علاقه بازدیدکنندگان شده است و حال و هوای خاصی دارد. اردیبهشت در راه است و اردیبهشت شیراز جلوه واقعی حضور بهار را به تصویر می‌کشد و چه شیرین‌تر که نخستین روز اردیبهشت به نام سعدی مزین گشته است و فرصتی برای گرامیداشت شیخ اجل با برگزاری آیین‌ها و برنامه‌های خاص می‌شود. همو در باره زندگی خود سروده است: همه قبیله من عالمان دین بودند مرا معلم چشم تو شاعری آموخت

از سال ۱۳۸۹ در اجلاس شاعران جهان در شیراز، نخستین روز اردیبهشت ماه از سوی نهادهای فرهنگی داخلی و خارجی به عنوان روز سعدی نام‌گذاری شده است و اکنون که در آستانه فرا رسیدن اردیبهشت، آن هم اردیبهشت شیراز هستیم خالی از لطف نیست که دل به آرامش و فضای دلنشین آرامگاه سعدی بسپاریم. آرامگاه سعدی در انتهای خیابان «بوستان» و در مجاورت باغ «دلگشا» و دامنه کوهی در شمال شرق شیراز قرار گرفته است. در جوار سعدی شیرازی، بزرگان دینی دیگری نیز دفن شده‌اند که حاج محمد تقی، ملقب به فصیح الملک که به شوریده شیرازی شهرت دارد و از شاعران معروف صفویه بود و به علت ابتلا به آبله در هفت سالگی نابینا شده بود نمونه‌ای از بزرگان قدیمی شیراز است که آرامگاهش با رواقی به اتاق ورودی آرامگاه سعدی متصل شده است.

• یک مأمن ملی

آرامگاه سعدی در سال ۵۷ به ثبت ملی آثار کشور رسیده است و این آرامگاه در زمان حیات سعدی شیرازی، خانقاه او بوده که پس از مرگ در همین مکان به خاک سپرده می‌شود.

نخستین مقبره‌ای که بر فراز مدفن سعدی ساخته شد متعلق به قرن هفتم هجری است که توسط شمس الدین محمد صاحب دیوانی بنا می‌شود اما حاکم فارس در سال ۹۹۸ حکم به ویرانی این خانقاه و آرامگاه می‌دهد، در سال ۱۱۸۷ اما به دستور کریم خان زند یک بنای زیبا بر مزار سعدی ساخته می‌شود که در طبقه پایین، راهرویی داشت و در دو طرف راهرو نیز دو اتاق کرسی دار ایجاد شده بود و در اتاق شرقی به مزار سعدی منتهی می‌شد، در طبقه بالای ساختمان نیز به نشانه احترام به این شاعر والا مقام، اتاقی ساخته شده بود، بنایی که کریمخان زند بنا کرد به سال ۱۳۰۱ و در دوره قاجار به دست فتحعلی خان مورد مرمت قرار گرفت و حبیب الله خان قوام الملک نیز چند سال بعد دستور تعمیر و ترمیم بخشی از این بنا را داد

و بنای ساخته شده کریمخان تا سال ۱۳۲۷ استوار بود اما به سال ۱۳۲۹ علی اصغر حکمت بنای کنونی آرامگاه را ایجاد کرد.

• بنایی برگرفته از کاخ چهل ستون

آنچه توسط علی اصغر حکمت به عنوان سبک معماری برای ساخت آرامگاه سعدی که به شکل امروز آن را می‌بینیم، اقتباسی از کاخ چهل ستون و تلفیق معماری جدید و قدیم است که توسط محسن فروغی ساخته شده و بنا دارای سبکی کاملاً ایرانی و هشت ستون قهوه ای است و با کاشی تزئین شده و گنبد فیروزه ای زیبایی بر فراز آن خودنمایی می‌کند.

سنگی که روی مزار کار شده منحصر به فرد است و در میانه یک اتاق کوچک هشت ضلعی، سعدی شیرازی آرمیده و در هفت ضلع ساختمان، هفت کتیبه نقش بسته که مضمون کتیبه‌ها شامل گلستان، بوستان، قصاید، بدایح و طیبات منتخب اوست. اما یکی از متون این کتیبه‌ها به علی اصغر حکمت مربوط می‌شود که به شرح ساخت بقعه می‌پردازد و علی اکبر خان قوام الملک شیرازی، سنگ قبر کنونی را که به رنگ سماق سرخ کمرنگ است را روی مزار نصب کرده و بر سنگ قبر، کتیبه‌ای از اشعار بوستان سعدی با خط نستعلیق و مضمون «کل شی هالک وانت الباقی کریم السجایا، جمیل الشیم نبی البرایا، شفیع الامم» نگاشته شده است.

• فرایندی برای یک آرامگاه در شأن سعدی

در سال ۱۳۲۴ شعبه انجمن آثار ملی در شیراز با عضویت و دبیری علی سامی تشکیل می‌شود و احیای مجموعه سعدیه در اولویت آن قرار می‌گیرد و از سال ۱۳۲۷ که علی اصغر حکمت، رئیس انجمن آثار ملی کشور و دبیرکل یونسکو در ایران می‌شود، بودجه بیشتری به آرامگاه سعدی اختصاص داده می‌شود و پس از بررسی‌های مختلف در سال ۱۳۲۸ قرارداد طراحی آرامگاه سعدی با یک شرکت

آغاز اردیبهشت به نام شاعری که
شعرهایش معیاری برای زبان فارسی است

همه قبیله من
عالمان دین بودند...